

Van clown tot Springmeester

| FOTO: © ANNEKE VAN VLEEREN |

Interview met Henk de Vries

Veelzijdiger en creatiever dan Henk de Vries kom je ze niet vaak tegen. Na een internationale carrière als goochelende clown werd hij bedenker van shows, leverancier aan evenementen en erkend specialist in vuurwerk en effecten. Jorg Schellekens sprak met hem in Wolvega.

De carrière van Henk de Vries (58) biedt stof voor een lang en spannend jongensboek. Nog maar drie of vier jaar oud gaf hij al zijn eerste voorstellingen, 'in mijn eigen poppentheater, voor vijf cent'. Op de lagere school ging hij goochelen en wekte het clowns vak zijn interesse. Hij won verschillende talentenjachten als goochelende clown. Aanvankelijk wilde hij 'jeugdwerker' worden, iemand die zich beroepsmatig met het vermaken van de jeugd bezighoudt. Tot hij een jeugdwerker tegenkwam, die met veel tam tam was binnengehaald maar niet in staat werd gesteld om zijn plannen te verwezenlijken. Hij besloot om auditie te doen als clown bij een circus. Toen hij werd aangenomen, zestien jaar oud, moest hij dat nog wel even thuis vertellen. Na 'drie dagen oorlog' was de kogel door de kerk. Zijn leraren op de Mulo beloofden hem terug te nemen als hij in het circus niet zou aarden. Hierdoor gerustgesteld gaven zijn ouders toestemming. Een terugkeer is er nooit van gekomen. Hij begon bij een klein circus en werkte al op zijn achttiende bij een van de grootste circussen van Europa. Op zijn eenentwintigste trouwde hij met een Italiaans meisje uit een roemruchte circusfamilie. Als clown had hij 'een hele originele act, met special effects en techniek. Heel anders dan andere clowns.' Met deze act wist hij een groot Europees clowns festival te winnen. De belangrijkste beloning was niet de prijs zelf, maar een staande ovatie van Joseph Bouglione, de 'godfather' van het

Europese circus. Een foto van dit moment ging de hele wereld over. 'Toen was het niet zo moeilijk meer. Destijds had je geen *Idols*. Je kon in die wereld niet in

promotionele activiteiten. Maar omdat De Vries graag nieuwe dingen bedenkt en van aanpakken houdt zat hij snel 'tot aan zijn nek' in het werk. Lorenti ont-

'Als Joseph Bouglione voor je klapte dan moest het goed zijn'

drie maanden een ster zijn. Maar die foto sprak boekdelen. Als Joseph Bouglione voor je klapte dan moest het goed zijn.' Wat volgde was een jarenlange internationale circuscarrière.

Duizend en één nacht

Toen zijn drie zoons geboren werden voelde hij de behoefte om het reizende bestaan achter zich te laten. Hij wilde zijn kinderen op een normale school kunnen doen en vestigde zich weer in Nederland. Hij kwam voor een groot pretpark te werken waar hij shows ontwikkelde. De Vries haalde diverse televisieprogramma's naar het park en werkte samen met Herman Kortekaas voor SchoolTV. In deze tijd begonnen ook zijn commerciële activiteiten. Een grote supermarktketen vroeg hem vanwege zijn bekendheid om hun 'gezicht' te worden. Omdat hij ook nog zelf in shows in het pretpark optrad kon hij echter niet bij alle openingen van nieuwe winkels aanwezig zijn. Hij liet een springkussen maken om openingen op te luisteren en dat was het begin van evenementenbedrijf Lorenti. In eerste instantie specialiseerde Lorenti zich in

wikkelde de verschillende attracties in eigen beheer, en had al gauw meerdere producties op de weg. De Vries besloot zich helemaal op Lorenti te richten. Een dergelijk nieuw bedrijf met een clown als directeur trok nogal wat aandacht, waaronder van zakenblad Quote, dat een artikel publiceerde over de creatieve aanpak en achtergrond van De Vries. De dag na publicatie belde de Efteling. Dat resulteerde in een opdracht voor een grote, reizende show. Omdat de Efteling van het 'sprookjesbos imago' af wilde werd als thema 'Duizend en één nacht' gekozen. De productie bestond uit een trailer die kon worden omgebouwd tot Fata Morgana kasteel, met een fakir, illusionist en danseressen, alles in Arabische stijl. Behalve spelletjes en attracties begon Lorenti ook decors te bouwen, met name thematische decors voor feesten en evenementen. In de loodsen in Wolvega zijn die decors nog steeds te vinden, van een western dorp tot een Caribisch feest. Recent neemt de vraag naar thematische evenementen weer toe, merkt hij. In de loop der jaren breidde het dienstenpakket zich steeds verder uit tot decor, licht, ►

‘De Chinezen stonden erop dat de boot te water zou gaan met vuurwerk’

geluid, kostuums en attracties. ‘Alles behalve de catering’, zegt De Vries. Een tijd lang werd de slogan ‘Het vrolijkste bedrijf van Nederland’ gevoerd. ‘Dan reden wij om een uur of zes ’s ochtends helemaal brak terug van een klus, en die bouwvakkers maar zwaaien en toeteren. Dus die kreet hebben we op een gegeven moment maar van de wagens afgehaald.’

Vuurwerk

Tijdens deze ontwikkeling kwam ook vuurwerk op zijn pad. In Nederland was op dat moment nog geen opleiding op dat gebied, het begrip theatervuurwerk bestond nog niet. Zo kwam De Vries in Dresden terecht, waar hij tot ‘Springmeester’ werd opgeleid. De nadruk van de opleiding lag op het laten ontploffen van mijnen, gebouwen, schoorsteenpijpen en dat soort dingen. En er was de mogelijkheid om een cursus Groot Vuurwerk te volgen. Dat werd een belangrijk onderdeel van Lorenti, en maakte op een gegeven moment zelfs de helft van de omzet uit. Dat stopte abrupt na de vuurwerkcramp in Enschede in 2000. Al het vuurwerk moest naar een opslag in Duitsland, want het magazijn van Lorenti in Wolvega lag te dicht bij een woonwijk. Alle vergunningen werden ingetrokken. Verzekeraars trokken zich terug. ‘Minister Pronk beloofde binnen een jaar een nieuw vuurwerkbesluit. Dat kwam er, maar niemand kon ermee uit de voeten.’ Na een saneringstraject bleven er van de zestig vuurwerkbedrijven achttien over. Henk de Vries besloot uiteindelijk om niet met zijn bedrijf te stoppen en niet voor sanering te kiezen. Hij nam het ondernemersrisico en besloot tot een doorstart. De naam van het nieuwe bedrijf werd Elementum FX, naar het Latijnse woord voor elementen.

Rampenoefening

De eerste jaren na de vuurwerkcramp verliepen moeizaam. Er was nieuwe, buitengewoon strenge wetgeving. Daarnaast was vuurwerk ook emotioneel een beladen begrip geworden. Ook de cafébrand in Volendam en de aanslagen op 11 september werkten door in de beeldvorming. Hoewel deze strikt genomen niets met vuurwerk te maken hebben is de publieke opinie over veiligheid er wel sterk door beïnvloed. De Vries: ‘Volendam had, denk ik soms, nog een grotere impact dan Enschede. Bij Enschede zag je een ontploffing en een uitgebrande wijk. Maar geen verbrande mensen. Bij Volendam zag je maanden en jaren later nog beelden van die kinderen met brandwonden, met totaal verbrande gezichten. Dan komt het heel dichtbij.’

In het nieuwe Vuurwerkbesluit werd de provincie aangewezen als de autoriteit op dit gebied. Omdat dit voorheen niet zo was moesten de provinciale ambtenaren worden opgeleid voor deze nieuwe taak. De Vries was ondertussen ook docent Pyrotechniek aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht geworden. Zo kwam het dat hij zelf de ambtenaren op moest leiden die hem vervolgens moesten controleren. De eerste jaren van het nieuwe millennium was sprake van een bijna onwerkbaar situatie voor pyrotechnische bedrijven. Een vergunningaanvraag vergde een termijn van 12 weken. De Vries kwam in absurde situaties terecht, zoals de doop van een groot schip, een grote en belangrijke opdracht van China aan een Nederlandse scheepsbouwer. De Chinezen stonden erop dat de boot te water zou gaan met vuurwerk. Maar de opdracht kwam pas een week van tevoren bij Elementum binnen. Na bemiddeling op het niveau van ‘ambassadeurs en ministers’ kwam er toch toestemming.

In de moeilijke tijd op de evenementenmarkt kwam er een nieuwe activiteit op zijn pad. Hij ging materiaal leveren aan politie, brandweer en arrestatieteams om oefeningen mee te houden. Ook op dit gebied ontpopte hij zich als totaalleverancier. Met de kennis en middelen uit de evenementenbranche voorziet hij rampoefeningen van decor, rook, pyrotechniek en levensechte slachtoffers. Zelfs een neergestort vliegtuig is geen probleem: ‘We hebben de opblaasbare staart van een vliegtuig, die plakken we tegen een gebouw aan. Met rook en vuur erbij. We zorgen met het decorbedrijf dat het binnen een ravage is. Dan komen er slachtoffers. We hebben een soort bus met twee vleugels eraan. Daar zitten dan mensen in bekneld. Verderop ligt nog een stuk cockpit. Ook daarin zitten mensen ernstig bekneld. Alles staat door vloeistof in de fik. Dat is ook voor onszelf spannend, daar hebben we speciale beschermende pakken voor. Als alles in de brand staat wordt het alarm gegeven. Binnen een minuut moeten de crashtenders er dan zijn om te blussen. Maar zo hard kunnen wij niet lopen dus krijgen we zelf ook altijd de volle laag.’ En lachend: ‘Dat doen ze ook met opzet!’

Stoom uit je oren

Hoewel de regelgeving rond vuurwerk wat realistischer is geworden, bijvoorbeeld door een kortere vergunningtermijn, blijft het zoeken naar alternatieven een rode draad in het werk van Elementum. De Vries probeert altijd mee te denken met de wensen van een theatermaker en deze tegelijkertijd op de eenvoudigste manier te realiseren. Het meest in zijn element is hij als hij een nieuw effect mag bedenken. Zo wilde Jochem Myer in zijn voorstelling *De rust zelve* een paar keer stoom uit zijn oren laten komen. Hij

Links en midden Henk de Vries als clown, rechts in 2010.

| FOTO: © ANNEKE VAN VLEEREN |

dacht aan een kleine rookmachine op zijn rug. Maar dat is niet erg comfortabel, en zo'n apparaat kan nog flink warm worden. De Vries ging aan de slag en bedacht een systeem op basis van CO₂ en rookpoeder. Rookpoeder is een goedje om rookmelders te testen op plaatsen waar zelfs geen pufje rook gemaakt mag worden door verbranding, zoals in een petrochemisch bedrijf. Met 'klemmetjes en slangetjes' bouwde De Vries een zo goed als onzichtbaar systeem dat véél kleiner is dan een rookmachine. De prototypes testten ze samen bij een benzinstation in de buurt van waar Myer woont, zodat De Vries niet de stad in hoefde met de auto. Hij moet nog steeds lachen om de argwanende blikken als ze daar met zijn tweeën in de weer waren met buisjes en poeder op een parkeerplaats langs de snelweg.

In dezelfde voorstelling van Jochem Myer zit ook een moment dat licht en geluid moeten haperen en de stroom uitvalt. Regisseur Jos Thie wilde dat accentueren met een effect, omdat alleen knipperende lampen niet duidelijk genoeg zou zijn. Voor het simuleren van kortsluiting zijn kant en klare pyrotechnische effecten verkrijgbaar. Maar het

ontsteken van dit vuurwerk mag alleen door een gecertificeerd pyrotechnicus, werkend onder de vlag van een bedrijf met een zogeheten toepassingsvergunning. Voor een relatief kleine productie en een klein eenmalig effect is dat niet haalbaar. Elementum ontwikkelde een alternatief op basis van bolletjes met 'sparkling powder' en een gloeispiraal als ontsteking. Een klein maar doeltreffend effect dat gewoon door de eigen technicus van Myer mag worden gebruikt. Behalve voor Jochem Myer werkt hij regelmatig voor Bert Visscher en Herman Finkers en voor producties van Joop van den Ende. Voor langlopende musicals verzorgt hij ook de opleiding en certificering van het betrokken personeel. Voor tournees heeft hij kant en klare flightcases met alle benodigde veiligheidsmiddelen en speciale dozen voor het vuurwerk, want 'als je de verpakking goed voor elkaar hebt, dan voorkom je problemen.'

Veilig is heilig

Met zijn jarenlange ervaring is Henk de Vries een onuitputtelijke bron van anekdotes. 'We zaten een keer in een show waar ook pythons en krokodillen in zaten. Op een dag komt de jongen die daar-

voor verantwoordelijk was alleen binnen in plaats van met zijn vaste partner. Halverwege de show vraagt hij opeens aan mij of ik een krokodil in bedwang kan houden, met zo'n stokje. Maar ik kon niet, want ik moest op mijn positie blijven vanwege een aantal effecten. Dus mijn vrouw Lieke zegt 'dat doe ik wel'. Zodra ze het stokje beet had kwam dat beest steeds dichterbij! Ze voelde zich even niet meer zo heel veilig!'

Gevraagd naar een moment waarop hij zichzelf onveilig heeft gevoeld blijft het opvallend lang stil. Eén voorval herinnert hij zich goed. Voor een filmopname moest hij een brand in een huis realiseren en de regisseur wilde op dat moment een Duitse soldaat op het balkon van het huis hebben. Maar de dikke, zwarte rook die men wenste was giftig en Henk de Vries verbood uitdrukkelijk om iemand in het huis toe te laten. Na het ontsteken van het vuur verscheen desondanks een soldaat op het balkon. De Vries moest het brandende en tegen rookschade verzegelde huis in om de acteur van het balkon te halen. 'Zoiets mag natuurlijk nooit gebeuren. Als ik aangeef dat iets vanwege de veiligheid niet mag, dan is dat heilig!' ◀